

Werktafel 4: Participatie en governance

- *Participatie bij de start? Het concept? Of de uitwerking van het plan?*
- *De veelheid aan participatieorganen?*

Er wordt voorgesteld om een basismethode te ontwikkelen voor de implementatie van participatieve processen. Deze basismethode zou uit drie delen moeten bestaan.

1. Vooraf

Voorafgaand aan participatieve processen moeten verschillende vragen duidelijk gedefinieerd worden.

- Waarom? Wat betekent het om zich tot de burgers te wenden? Wat zal hun mate van verantwoordelijkheid zijn? Wat is de toegevoegde waarde van burgerparticipatie in het project?
- Wat zijn de spelregels? Wat wordt er van de burgers gevraagd/verwacht? Welk engagement zullen de verkozenen of de administratie vervolgens aangaan op basis van deze participatie? Wat moet er gedaan worden met "buiten het kader vallende" informatie (wanneer burgers van de gelegenheid van participatie gebruik maken om hun frustraties over een hele reeks onderwerpen te uiten)?
- Wie? Welke burgers wil het participatieschema bereiken? Waarom?
- Met wie? Moet er een adviesbureau bij betrokken worden? Is er een externe/interne moderator nodig?
- Context: wat is de sociale context waarin het participatieve proces zal plaatsvinden? Beginnen we met een blanco pagina of is er een sociaal conflict?

Dan moeten de "spelregels" bepaald worden. Een charter van engagement is een goede manier om dit kader te communiceren naar de burgers: het definieert de redenen en de doelstellingen, maar ook wat er met de resultaten zal gedaan worden en wat er gebeurt als de spelregels niet gerespecteerd worden.

2. Bij de start van de participatie

De basismethode omvat dan:

- Bestaande instrumenten (ook in andere steden/landen of over andere thema's dan mobiliteit) die geïmplementeerd kunnen worden, met hun voordelen, nadelen, beperkingen en de voorwaarden die nodig zijn voor hun implementatie.
- o De instrumenten zullen het soort publiek raken dat over het algemeen op deze manier bereikt kan worden. Praktijkmensen kunnen instrumenten gebruiken waarmee ze een steekproef kunnen samenstellen die voldoet aan hun verwachtingen op het gebied van

representativiteit en legitimiteit (waarbij "TLM's", "toujours les mêmes" altijd dezelfde, en "usual suspects" worden vermeden).

o Praktijkmensen zullen dan in staat zijn om schema's te kiezen die rekening houden met de buurt, de sociologie, het geslacht, enz.

o Instrumenten moeten gecombineerd worden om elkaar aan te vullen en te versterken. Er bestaat geen ideaal programma dat in alle gevallen en overal werkt.

o De kwestie van online versus offline participatie moet worden aangepakt. Digitale deelname maakt het mogelijk om de ontvangen informatie te objectiveren door ze aan te vullen met gegevens over de respondenten (in het voorbeeld van Good Move, hoe verschillen de antwoorden naargelang het autobezit)? Omgekeerd vermijdt offline deelname het probleem van de digitale kloof.

- Intermediaire actoren: om de meest geschikte instrumenten voor elke buurt te identificeren, zullen de beoefenaars zich wenden tot intermediaire actoren om verschillende doelgroepen te bereiken (onverschillig, niet beschikbaar, wantrouwend, enz.). Deze tussenpersonen zullen worden opgesomd en voorgesteld met hun specifieke kenmerken, voorwaarden, voordelen/nadelen, enz. (bijvoorbeeld: een school, een ziekenhuis, een wekelijkse markt, een festival, een buurtvereniging...).

- Rollen: deze moeten duidelijk gedefinieerd en gedifferentieerd zijn:

o Gekozen vertegenwoordigers: zijn ze betrokken? Wat is hun rol? Welke plaats nemen ze in? Wat is hun verantwoordelijkheid?

o Overheidsinstanties: wat is hun rol? Hebben ambtenaren het recht om hun mening te geven, om deel te nemen aan discussies? Maakt dit deel uit van hun job? Wordt het meegeteld als werktijd?

o Burgers: wie zijn de "burgers" die betrokken moeten worden? Met welk doel? Wat zijn de regels? Wat is hun verantwoordelijkheid?

o Het externe bureau: moet het elke keer betrokken worden? In welke situaties? Hoe vertrouwd moeten ze zijn met het gebied/de kwestie? Hoe legitiem zijn ze?

o De moderator: is hij of zij "neutraal" of "extern"? Waarom wel of niet? Welke affiniteit(en) hebben ze met het onderwerp?

o Buurtgebruikers: moeten degenen die niet in de buurt wonen maar er wel gebruik van maken, erbij worden betrokken? Moeten zij hetzelfde gewicht krijgen als buurtbewoners?

3. Achteraf

De evaluatiecriteria zullen na het participatieve proces in de basismethode voorgesteld worden, zodat de uitvoerders hun praktijk kunnen analyseren en eventueel aanpassen.

Criteria: wat zijn de criteria om burgerparticipatie kwalitatief te evalueren?

Benchmarking: wat zijn de ervaringen in andere steden of andere sectoren die gebruikt kunnen worden om evaluatie-indicatoren op te stellen?

Concrete praktijken

Voorafgaand aan burgerparticipatie instrumenten ontwikkelen om het 'waarom' en de spelregels duidelijk te definiëren. Deze kunnen inspiratie bieden:

- o Participatiehuis (Anderlecht)
  - o "Charter van engagement" (zie het bureau van Cécile Jodogne)
  - o Methodologisch schema voorgesteld door Oliver Paye
  - o Perspectief op participatie
  - o De GOC nota over participatie
  - o Ervaringen van verschillende Brusselse gemeenten
- Hulpmiddelen combineren:
    - o voorbeeld in Ukkel (zie Strategische Ontwerpscenario's SPRL) waar er apparaten op voorhand werden gebruikten, apparaten in de straat op marktdag en online apparaten achteraf.
    - o Verkennende wandelingen
    - o Strategische centra duidelijk identificeren: de markt, een ziekenhuis, een festival, enz.
  - Burgers bereiken die gewoonlijk niet deelnemen aan dit soort acties:
    - o Voorbeeld in Marcoussis (Frankrijk): installatie van een tent aan de receptie van het festival, waar alle festivalgangers spontaan naartoe gingen zonder te weten dat het niet de receptie van het festival was.
    - o Voorbeeld in Marcoussis (Frankrijk) met een (nep)geldspel: deelnemers kregen 200 "marcoussous" en moesten opties en apparaten kiezen met dit beperkte bedrag.
  - Weg van het binaire sociale conflict van "burgers vs. politici":
    - o De intermediaire spelers opzoeken: verenigingen (voorbeeld met Pro Velo in Laken), administraties (de werkomstandigheden van gemeentepersoneel controleren), jeugdcentra, scholen, diensten voor sociale cohesie, enz.
    - o Deze intermediaire spelers hebben het vertrouwen van hun publiek; ouders hebben soms meer vertrouwen in de school van hun kinderen dan in een verkozen politicus.
    - o Organiseer workshops die verschillende spelers samenbrengen, maar die ruimte laten voor deelname van het publiek. Stel voor om te werken aan suggesties voor een zeer specifieke locatie, zodat andere groepen kunnen werken aan de voorstellen die door de eerste groep zijn gedaan. Voorbeeld in Neerstalle. 8 tafels van 10 deelnemers die elk de suggesties herwerkten, zodat uiteindelijk de voorstellen van de hele groep kwamen en niet van een of andere stakeholder.

- De programma's aanpassen aan de realiteit ter plaatse:
  - o Richt je op een enclave, een kleine buurt, een kruispunt, een straat, een blok, eerder dan op een gemeente, een gebied, een maas. Verklein de schaal zoveel mogelijk zodat de lokale bewoners en gebruikers duidelijk en onmiddellijk kunnen zien wat dit dagelijks voor hen betekent. Een voorbeeld is Pro Vélo in Laken.
- Om toekomstige initiatieven te stimuleren:
  - o Zorg ervoor dat kwalitatieve, permanente systemen direct geïnstalleerd worden. Vermijd testfasen met onaantrekkelijke tijdelijke voorzieningen, want de onvermijdelijke periode van bouwwerkzaamheden zorgt voor frustratie. Als omwonenden aan het einde van deze moeilijke periode betonblokken zien verschijnen, zorgt dat voor te veel frustratie. Als ze meteen bloeiende en versierde plantenbakken zouden zien, zou dat hen de moeilijkheden van de bouwplaats kunnen doen vergeten.
- Om verder te bouwen aan deze systemen en dit denken :
  - o Netwerkmiddelen, bijvoorbeeld door een jaarlijkse conferentie of een observatorium te organiseren. Doe hiervoor een beroep op het Brussels Studies Institute.